

"המורה העברי נצח"

...ראיתי את העבודה החנוכית בא"י בראשיתה, לפני שמונה עשרה שנה, ולא נתנני אז לבי להאמין, כי אלה המורים היחידים, אשר נשאו בלבם את האידיאל הגדול של חנוך עברי בלשון עברית והתחילו להגשימו במעשה בכוחם המצומצם, – כי הם יצליחו באמת לחולל "מהפכה" רוחנית כזו בעולמנו. אבל יחד עם זה ראיתי אז גם את התשוקה הגדולה שבלב האנשים האלה להשגת מטרתם ואת בטחונם הגדול בהצלחת מפעלם, – ואמרתי: "מי יודע? אולי יגדל כוח הבטחון הזה לעשות נפלאות"². עתה באתי וראיתי, כי באמת עשה ה"בטחון" נפלאות. "חנוך עברי בלשון עברית" אינו עוד "אידיאל" בארץ ישראל, אלא עצם החיים, חיון טבעי, שמציאותו מוכרחת, ובטולו לא יצויר עוד. נשאר אמנם איזו "מבצרים" בודדים שלא נכבשו עדיין, אבל גם אלה עתידים להפנע לפני דרישות הזמן, כמו שנכנעו כבר אחרים. מי שרואה, למשל, מוסדי החנוך של חברת "עזרה" האשכנזית בירושלים, מן גי"הילדים עד בית-הספר למורים, עם אלף ושש מאות התלמידים והתלמידות שבהם, המתחנכים (למרות שארית הפליטה של החנוך האשכנזי, שנראית עוד כה וכה) ברוח עברי ובלשון עברית, – מי שרואה כל זה עכשו, ויודע כמו כן, מה היה המצב לפניו, הוא מוכרח להודות, כי אמנם "מהפכה" נהייתה בארץ, והמורה העברי נצח... עוד המלאכה רבה אמנם עד שיהיה הנצחון שלם גם כלפי פנים: עד שימצא החנוך העברי את דרכו הנכונה בכל המקצועות ועד שיתמלאו פגומותיו, המרובות עדיין. אבל כבר הראה "המנצח" את כוח-סבלנותו והתמפרותו אל משאת נפשו, ויכול נוכל לבטוח בו, כי לא ינוח ולא ישקוט עד הרימו את החנוך העברי בא"י למדרגת השלימות הדרושה, למען יהיה למופת לבני עמנו בכל הארצות, כטופס יסודי של החנוך הלאומי בכלל, וישתדלו להתקרב אליו עד מקום שיכלתם בגולה מגעת...

לונדון, י"ז אדר תרע"ב.

מתוך 'סך הפלי' (כל כתבי אחה"ע בכרך אחד, עמ' תכח).

1. הדברים נכתבו בתרע"ב (1912).

2. אחד-העם מצטט כאן את הסיפא למאמרו 'תשובה קצרה' (ב'על פרשת דרכים' שונה שמו ל'מאמר שני'), שנדפס ב'המליץ' תרנ"ד: "עוד יש לי דברים להשיב גם על אדות שאלת החנוך, כלומר שאלת הדבור העברי בבתי הספר בא"י. אבל צריך אני להודות, כי פה (ההדגשה של אחה"ע) הנני רואה באמת מצדדים שונים עקבות 'התשוקה בלב', המביאה לידי בטחון. מי יודע איפוא? אולי יגדל כוח הבטחון הזה לעשות נפלאות..." (כ"פ אחה"ע בכרך אחד, עמ' מ').

* איני יכול להתאפק מלהזכיר פה מקרה אחד קטן, המתאר יפה את המצב עתה. בביה"ס של "עזרה" ביפו בקרתי אחת המחלקות בעת השיעור האשכנזי. השעה היתה שעת קריאה, ונתקשו התלמידים בפירוש המלה "אויפהעבען". נסה המורה לפרשה באשכנזית ע"י שמות נרדפים, ולא הבינו התלמידים גם את השמות הנרדפים. לבסוף כשלה סבלנותו של המורה, וקרא ברוגז בהברה ספרדית טהורה: "לבטל!" – ומיד הבינו כולם...